

AD-107

April-2023

M.Com., Sem.- IV

510 (EA) : Management Accounting – II

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. એક કંપની પરસ્પર નિવારક એવી બે દરખાસ્તો 'X' અને 'Y' ની વિચારણા કરે છે. 14

દરખાસ્ત 'X' માટે ₹ 15,000 ભંગાર કિંમત ધરાવતી શરૂઆતની પડતર ₹ 2,40,000 જરૂરી રહેશે અને તદ્દુપરાંત તેના આયુષ્ય દરમિયાનની સ્ટોર્સ અને લેણાંની સપાટીમાં ₹ 1,35,000નો વધારો જરૂરી બનશે. પરિયોજનાને પરિણામે વાર્ષિક વેચાણમાં ₹ 3,00,000નો વધારો થશે અને તેના પાંચ વર્ષના આયુષ્ય દરમિયાન દરેક વર્ષે ₹ 1,05,000નો રોકડ ખર્ચ જરૂરી બનશે. તેના પર સીધી લીટીની પદ્ધતિએ ઘસારો માંડી વાળવામાં આવશે.

દરખાસ્ત 'Y' માટે ₹ 30,000ની ભંગાર કિંમત ધરાવતી શરૂઆતની મૂડી ₹ 4,05,000 જરૂરી રહેશે અને સીધી લીટીની પદ્ધતિએ ઘસારો માંડી વાળવામાં આવશે. તેની જિંદગી દરમિયાન ઘસારો અને કરવેરા બાદ કર્યા પહેલાં તેની અંદાજિત કમાણી નીચે મુજબ છે :

	₹
પહેલું વર્ષ	1,65,000
બીજું વર્ષ	1,95,000
ત્રીજું વર્ષ	1,35,000
ચોથું વર્ષ	1,65,000
પાંચમું વર્ષ	2,25,000

કંપનીએ 50%ના દરે આવકવેરો ભરવો પડે છે અને તે 12% મૂડી પડતરે પરિયોજનાનું મૂલ્યાંકન કરે છે.

- (i) યોજના વર્તમાન મૂલ્ય પદ્ધતિ અનુસાર કઈ પરિયોજના સ્વીકારવા યોગ્ય છે ?
(ii) જો નફાકારકતાના સૂચક આંકનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો ઉપરના નિર્ણયમાં કોઈ તફાવત પડશે ?

વાર્ષિક 12%ના વટાવ પરિબળે ₹ 1 નું વર્તમાન મૂલ્ય પ્રથમ પાંચ વર્ષ માટે અનુક્રમે 0.893, 0.797, 0.712, 0.636 અને 0.567 છે.

અથવા

પાર્થ લિમિટેડ કંપનીનું મેનેજમેન્ટ બે યંત્રમાંથી કોઈ એક યંત્ર પસંદ કરવાનું વિચારી રહ્યા છે. કંપનીની મૂડી પડતરનો દર 12% અને કરવેરાનો દર 30% છે. અન્ય માહિતી નીચે મુજબ છે :

14

	યંત્ર - 'A'	યંત્ર - 'B'
યંત્રની પડતર	₹ 15,00,000	₹ 22,50,000
અંદાજિત આયુષ્ય	5 વર્ષ	6 વર્ષ
ઘસારા અને વેરા પહેલાંની વાર્ષિક આવક	₹ 5,17,500	₹ 6,82,500

ઘસારો સીધી લીટીની પદ્ધતિ મુજબ ગણવામાં આવે છે. તમે નીચે મુજબની ગણતરી કરો :

- દરેક યંત્ર માટે વટાવેલ પરત આપ સમય, ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય અને આંતરિક વળતરના દરની ગણતરી કરો.
- કયું યંત્ર ખરીદવું જોઈએ એ વિશે મેનેજમેન્ટને સલાહ આપો.

એક રૂપિયાનું વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5	6
12%	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567	0.507
13%	0.885	0.783	0.693	0.613	0.543	0.480
14%	0.877	0.769	0.675	0.592	0.519	0.456
15%	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497	0.432
16%	0.862	0.743	0.641	0.552	0.476	0.410

2. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (ગમે તે બે લખો.)

14

(A) નીચેની માહિતી પરથી જણાવો કે કયો પ્રોજેક્ટ વધુ સારો છે :

પ્રોજેક્ટ	A	B
રોકડ પ્રવાહ	₹	₹
વર્ષ 0	-25,000	-25,000
1	10,000	12,500
2	10,000	15,000
3	5,000	7,500

જોખમ વગર વટાવનો દર 5%, પ્રોજેક્ટ-A એ પ્રોજેક્ટ-B કરતાં ઓછો જોખમી છે. મેનેજમેન્ટ રોકડ પ્રવાહને વટાવવા માટે, પ્રોજેક્ટ A અને B માટે, જોખમનો દર અનુક્રમે 5% અને 10% ગણે છે. એક રૂપિયાનું વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	1	2	3
5%	0.952	0.907	0.864
10%	0.909	0.826	0.751
15%	0.870	0.756	0.658

(B) R. લિમિટેડ બે યોજના, પ્રોજેક્ટ 'x' અને 'y' ઉપર વિચારણા કરી રહી છે કે જેમાં રોકાણ અનુક્રમે પ્રોજેક્ટ 'x' અને 'y' માટે ₹ 21,25,000 અને ₹ 20,62,500 છે. સરકારી બોન્ડ પર વર્તમાન વળતરનો દર 6% છે અને તેનો જોખમ વગરના દર તરફ ઉપયોગ થાય છે. અંદાજિત ચોખ્ખો રોકડ પ્રવાહ અને ચોક્કસતા આંક નીચે મુજબ છે :

વર્ષાંત	પ્રોજેક્ટ - x		પ્રોજેક્ટ - y	
	રોકડ પ્રવાહ ₹	ચોક્કસતા આંક	રોકડ પ્રવાહ ₹	ચોક્કસતા આંક
1	11,25,000	0.8	11,25,000	0.9
2	12,50,000	0.7	11,25,000	0.8
3	12,50,000	0.5	12,50,000	0.7

6%ના દરે ₹ 1નું વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ પહેલા, બીજા અને ત્રીજા વર્ષના અંતે અનુક્રમે 0.943, 0.890 અને 0.840 છે.

કયો પ્રોજેક્ટ પસંદ કરવો જોઈએ તે અંગે તમે મેનેજમેન્ટને સલાહ આપો.

(C) નિર્ણય વૃક્ષ અભિગમ સમજાવો.

(D) રોકડ પ્રવાહના અંદાજમાં સંવેદનશીલતા વિશ્લેષણ સમજાવો.

3. વિવાન કંપનીના એક વિભાગના વર્ષ 2022 માટેના અંદાજો નીચે મુજબ છે :

14

વિગત	₹
ધસારા પહેલાંનો નફો	1,75,000
ધસારો	43,750
ચોખ્ખી ચાલુ મિલકતો (1-1-2022)	87,500
ચોખ્ખી કાયમી મિલકતો (1-1-2022)	3,50,000

કંપનીનો મૂડી પડતરનો દર 10% છે.

આ વિભાગની એક કાયમી મિલકત કે જેની ચોખ્ખી ચોપડે કિંમત ₹ 13,125 છે, અને જે ₹ 1,050 ધસારો ગણ્યા પછી વાર્ષિક ₹ 5,250નો નફો કમાય છે, તેને વેચી નાખવાની વિચારણા ચાલે છે. મિલકતની ઉપજ તથા મુખ્ય ઓફિસ પાસેથી મળતી સહાયમાંથી ₹ 35,000ની એક નવું મશીન, કે જે ₹ 2,625 ધસારો ગણ્યા પછી વાર્ષિક ₹ 10,500 નફો કમાવી આપશે, તે ખરીદવાનું છે.

ગણતરી કરો :

- શરૂઆતના પાકા સરવૈયાના મૂલ્યોનો ઉપયોગ કરીને ધારો કે વિભાગ જૂનું મશીન વેચીને નવું મશીન ન ખરીદે તો આ વિભાગનો રોકાણ પર વળતરનો દર અને શેષ આવક
- જૂનું મશીન વેચીને નવું મશીન ખરીદવામાં આવે તો આ વિભાગનો રોકાણ પર વળતરનો દર અને શેષ આવક

અથવા

- નફાલક્ષી કેન્દ્રો એટલે શું ? તેના ફાયદાઓ અને મર્યાદાઓ જણાવો 7
- એક કંપનીના ત્રણ વિભાગો 'A', 'B' અને 'C'ની 2022ના વર્ષની કામગીરીની માહિતી નીચે મુજબ છે : 7

વિગત	વિભાગ - A ₹	વિભાગ - B ₹	વિભાગ - C ₹
વેચાણ	45,60,000	2,04,00,000	2,40,00,000
કામગીરી નફો	2,40,000	6,00,000	12,00,000
રોકાણ	24,00,000	75,00,000	96,00,000

- (i) જો કામગીરી નફાની ટકાવારી ધ્યાનમાં લઈએ તો કયો વિભાગ સૌથી વધુ નફાકારક ગણાય ?
- (ii) જો દરેક વિભાગમાં રોકાણ પર વળતરનો આધાર લઈએ તો કયો વિભાગ સૌથી વધુ નફાકારક ગણાય ?
- (iii) આ બે પૈકી કયું માપ વધુ ઈચ્છનીય છે ?

4. એક કંપનીના બે વિભાગો A અને B છે. A વિભાગે છૂટા ભાગ X ના 3,30,000 એકમોનું સરેરાશ રોકાયેલી મિલકતો પર 20% વળતર મળે તે રીતે એકમદીઠ વેચાણ કિંમત નક્કી કરીને બજેટ બનાવ્યું છે. વિભાગ Aની નીચેની માહિતી મળી છે :

વિગત	₹
સ્થિર ખર્ચા	8,25,000
ચલિત ખર્ચા	એકમ દીઠ ₹ 1
સરેરાશ મિલકતો :	
પરચુરણ દેવાદારો	3,30,000
સ્ટોક	8,25,000
પ્લાન્ટ અને સાધનો	8,25,000

જો કે માર્કેટિંગની મર્યાદાને લીધે ઉપરોક્ત અંદાજી વેચાણ કિંમતે છૂટા ભાગ Xના ફક્ત 2,47,500 એકમો જ બાહ્ય બજારમાં વેચી શકાય તેમ છે. તેથી એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે બાકીના 82,500 એકમો વિભાગ-B લઈ લેશે. વિભાગ-A એકમદીઠ ₹ 4ની કિંમત ઈચ્છે છે, પરંતુ વિભાગ B એકમદીઠ ફક્ત ₹ 2 લેખે જ ચૂકવવા તૈયાર છે.

વિભાગ A પાસે અન્ય એક વિકલ્પ છે, જે મુજબ તેણે છૂટા ભાગ Xના ફક્ત 2,47,500 એકમો જ બનાવવા. આમ કરવાથી તેની સ્થિર મિલકતોમાં ₹ 3,30,000નો અને સ્થિર ખર્ચમાં ₹ 41,250 નો ઘટાડો થશે.

તમારે વિભાગ-Aને સૌથી વધુ નફાકારક વિકલ્પ અંગે સલાહ આપવાની છે.

અથવા

- (a) ટૂંકનોંધ લખો : ફેરબદલ કિંમત નિર્ધારણનું અર્થશાસ્ત્ર 7
- (b) આંતરરાષ્ટ્રીય ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ સમજાવો. 7

(1) આંતરિક વળતરનો દર _____ છે.

- (A) કટ ઓફ દર (B) અવરોધ દર
(C) ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર (D) આ બધા જ

(2) બે પરસ્પર નિવારક યોજનાઓમાંથી કઈ યોજના પસંદ કરવામાં આવશે ?

- (A) જેનો ચલનાંક ન્યૂનતમ હોય
(B) જેનો ચલનાંક મહત્તમ હોય
(C) જેનો ચલનાંક આંતરિક વળતરના દર બરાબર હોય
(D) જેનો ચલનાંક ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર બરાબર હોય

(3) ઘસારાને પડતરમાં કઈ પદ્ધતિમાં ઉમેરવામાં આવે છે ?

- (A) હિસાબી વળતરના દરની પદ્ધતિ
(B) આંતરિક વળતરના દરની પદ્ધતિ
(C) પરત-આપ પદ્ધતિ
(D) ઉપરનામાંથી કોઈપણ નહીં

(4) કઈ પદ્ધતિમાં દરેક વર્ષના રોકડ આવક પ્રવાહનું ફરીથી રોકાણ કરવામાં આવે છે ?

- (A) સમાપન મૂલ્ય (B) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય
(C) પરત-આપ સમય (D) આંતરિક વળતરનો દર

(5) મૂડી બજેટિંગનો નિર્ણય એ _____ નો નિર્ણય છે.

- (A) વર્તમાન (B) ભૂતકાળ
(C) ભવિષ્ય (D) એકપણ નહીં

- (6) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો મુખ્ય હેતુ _____ છે.
- (A) બજેટીંગ (B) વિચલન વિશ્લેષણ
(C) સત્તા (D) આ પૈકી કોઈ નહિ
- (7) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ _____ નો ભાગ છે.
- (A) બાહ્ય અહેવાલ પદ્ધતિ
(B) આંતરિક અહેવાલ પદ્ધતિ
(C) કંપની અહેવાલ પદ્ધતિ
(D) આ પૈકી કોઈ નહિ
- (8) જવાબદારી કેન્દ્રોમાં _____ નો સમાવેશ થાય છે.
- (A) કિંમત કેન્દ્રો (B) રોકાણ કેન્દ્રો
(C) પુરવઠા કેન્દ્રો (D) ઉત્પાદન કેન્દ્રો
- (9) સામાન્ય રીતે કંપનીનો રોકાણ પર વળતરનો દર વધે છે જ્યારે _____
- (A) મિલકતો વધે (B) પડતર ઘટે
(C) પડતર વધે (D) આ પૈકી કોઈ નહિ
- (10) ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ _____ સાથે સંબંધિત છે.
- (A) સંસ્થાના આંતર વિભાગો
(B) આંતરિક સંસ્થાકીય ફેરબદલી
(C) ઉપરના બંને
(D) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

(11) ફેરબદલી કિંમતની લોકપ્રિય પદ્ધતિ _____ છે.

- (A) બજાર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (B) પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
(C) વાટાઘાટો આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (D) વૈકલ્પિક કિંમત નિર્ધારણ

(12) ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ _____ માટે ઉપયોગી છે.

- (A) વિભાગની કામગીરીના મૂલ્યાંકન
(B) સાહસની કામગીરીના મૂલ્યાંકન
(C) વસ્તુની પડતર નક્કી કરવા
(D) આ બધા જ

AD-107

April-2023

M.Com, Sem.- IV

510 (EA) : Management Accounting – II

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. A company is considering two mutually exclusive proposals 'X' and 'Y'. 14

Proposal 'X' will require the initial cost of ₹ 2,40,000 with a salvage value of ₹ 15,000 and will also require an increase in the level of inventories and receivables of ₹ 1,35,000 over its life. The project will generate an additional sales of ₹ 3,00,000 p.a. and will require cash expenses of ₹ 1,05,000 each year of its 5 year life. Depreciation will be charged as per straight line method.

Proposal 'Y' will require an initial capital of ₹ 4,05,000 with a salvage value of ₹ 30,000 and will be depreciated on straight line basis. The expected earnings before depreciation and taxes during its life are as follows :

	₹
First Year	1,65,000
Second Year	1,95,000
Third Year	1,35,000
Fourth Year	1,65,000
Fifth Year	2,25,000

The company has to pay corporate income-tax at the rate of 50% and is evaluating projects with 12% as the cost of capital.

- (i) Which of the project is acceptable under the Net Present Value method ?
- (ii) Will it make any difference to the above decision if profitability index is employed ?

The present value of ₹ 1 at the discount rate of 12% p.a. for the first five years is 0.893, 0.797, 0.712, 0.636 and 0.567 respectively.

OR

The management of Parth Limited is considering to select a machine out of two machines. The company's cost of capital is 12% and tax-rate is 30%, other information is as follows :

14

	Machine – 'A'	Machine – 'B'
Cost of Machine	₹ 15,00,000	₹ 22,50,000
Expected life	5 years	6 years
Annual income before tax and depreciation	₹ 5,17,500	₹ 6,82,500

Depreciation is to be charged on straight line method.

You are required to :

- Calculate Discounted Pay-back period, Net-Present Value and Internal Rate of Return for each machine.
- Advise the management as to which machine they should take-up.

The present value factor of ₹ 1 are as follows :

Year	1	2	3	4	5	6
12%	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567	0.507
13%	0.885	0.783	0.693	0.613	0.543	0.480
14%	0.877	0.769	0.675	0.592	0.519	0.456
15%	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497	0.432
16%	0.862	0.743	0.641	0.552	0.476	0.410

2. Answer the following questions : (Attempt any two)

14

- (A) From the following data, state which project is better :

Project	A	B
Cash flows	₹	₹
Year 0	-25,000	-25,000
1	10,000	12,500
2	10,000	15,000
3	5,000	7,500

Riskless discount rate is 5%, Project-A is less risky as compared to Project-B. The management considers risk rates at 5% and 10% respectively for Project A & B for discounting the cash inflow. The present value factor of ₹ 1 are as follows :

Year	1	2	3
5%	0.952	0.907	0.864
10%	0.909	0.826	0.751
15%	0.870	0.756	0.658

- (B) R. Ltd. is considering one of two proposals, project 'x' and 'y', which require cash outlays of ₹ 21,25,000 and ₹ 20,62,500 respectively. The current yield rate on Government bond is 6% and it is used as risk free rate. The expected net cash flows and their certainty equivalents are as follows :

Year End	Project - x		Project - y	
	Cash flow	C.E.	Cash flow	C.E.
	₹		₹	
1	11,25,000	0.8	11,25,000	0.9
2	12,50,000	0.7	11,25,000	0.8
3	12,50,000	0.5	12,50,000	0.7

Present value factor of ₹ 1 discounted at 6% at the end of year 1, 2 and 3 are 0.943, 0.890 and 0.840 respectively.

You are required to guide the management about which project should be accepted.

- (C) Explain Decision Tree analysis.

- (D) Explain Sensitivity Analysis in cash flow estimate.

3. Division of Vivan Company has prepared the following forecast for the year 2022 :

14

Particulars	₹
Profit before depreciation	1,75,000
Depreciation	43,750
Net current assets on 1-1-2022	87,500
Net fixed assets on 1-1-2022	3,50,000

The company's cost of capital is 10%.

The division is considering selling a fixed asset with a net book value of ₹ 13,125 which, after depreciation of ₹ 1,050, generates a profit per annum of ₹ 5,250. The proceeds and a subsidy from head office would be used to purchase a new machine for ₹ 35,000 which would generate an annual profit of ₹ 10,500 after depreciation of ₹ 2,625.

Compute :

- (i) Assuming division does not sell and replace the machine, using the opening balance sheet values, calculate :
 - the division's rate of return on investment,
 - the division's residual income
- (ii) If the machine is sold and replaced, calculate :
 - the division's rate of return on investment,
 - the division's residual income.

OR

- (a) What is Profit Centre ? State its merits and demerits. 7
- (b) The operating information of three divisions 'A', 'B' and 'C' of a company for the year 2022 are as under : 7

Particulars	Division – A	Division – B	Division – C
	₹	₹	₹
Sales	45,60,000	2,04,00,000	2,40,00,000
Operating profit	2,40,000	6,00,000	12,00,000
Investment	24,00,000	75,00,000	96,00,000

- (i) On the basis of Operating Profit Ratio, which division is most profitable ?
- (ii) On the basis of Return on Investment (ROI) in each division, which division is most profitable ?
- (iii) From the above two, which measure is more desirable ?

4. A company has two Divisions : Division A and Division B. Division A has a Budget of selling 3,30,000 Nos. of a particular component X to fetch a return of 20% on the average assets employed. The following are particulars of Division A : 14

Particulars	₹
Fixed Overheads	8,25,000
Variable Cost	₹ 1 per unit
Average Assets :	
Sundry Debtors	3,30,000
Inventories	8,25,000
Plant & Equipments	8,25,000

However, there is constraint in marketing and only 2,47,500 units of particular component X can be directly sold to the external market at the proposed price.

It has been decided that the balance 82,500 units of component X will be taken up by Division B. Division A wants a price of ₹ 4 per unit of X but Division B is prepared to pay ₹ 2 per unit of X.

Division A has another option in hand, which is to produce only 2,47,500 units of component X. This will reduce the holding of fixed assets by ₹ 3,30,000 and fixed overheads by ₹ 41,250.

You are required to advise the most profitable course of action for Division A.

OR

- (a) Write short note on : Economics of Transfer pricing. 7
- (b) Explain International Transfer Pricing. 7

5. Choose the correct option : (any seven)

14

- (1) IRR is ____.
- (A) Cut off rate (B) Hurdle rate
(C) WACC (D) All of the above
- (2) Out of two mutual exclusive projects, which project will be selected ?
- (A) Whose coefficient of variation is lowest.
(B) Whose coefficient of variation is highest.
(C) Whose coefficient of variation is equal to IRR
(D) Whose coefficient of variation is equal to WACC
- (3) Depreciation is included in cost in case of
- (A) Accounting rate of return method
(B) IRR method
(C) Pay-back method
(D) None of the above
- (4) Under which method cash in flow of each year is re-invested ?
- (A) Terminal Value (B) Net Present Value
(C) Pay-back period (D) Internal Rate of Return
- (5) To take capital budgeting decision is ____ decision.
- (A) Present (B) Past
(C) Future (D) None of the above

- (6) The basic purpose of Responsibility Accounting System is
- (A) Budgeting (B) Variance analysis
(C) Authority (D) None of these

(7) Responsibility Accounting is a part of _____.

- (A) External Reporting System
(B) Internal Reporting System
(C) Corporate Reporting System
(D) None of these

(8) Responsibility centres include _____.

- (A) Price centres (B) Investment centres
(C) Supply centres (D) Production centres

(9) A Company's ROI would generally increase when _____.

- (A) Assets increase (B) Cost decrease
(C) Cost increase (D) None of these

(10) Transfer pricing is concerned with _____.

- (A) Intra-divisions of an organization
(B) Inter-organisational transfer
(C) Both of the above
(D) None of the above

(11) Popular method of transfer pricing is –

- (A) Market based pricing (B) Cost based pricing
(C) Negotiated pricing (D) Opportunity cost pricing

(12) Transfer pricing is useful for _____.

- (A) evaluating performance of a department
(B) evaluating performance of an enterprise
(C) calculating cost of a product
(D) All of these
- _____

@geniusguruz